

Toplum ve Hekim Yayın Kurulu'ndan

Dünya genelinde seksenli yıllarla başlayan süreç, kapitalizmin tarihinde 'yeni' bir dönem olarak adlandırılıyor. Kapitalizm, sonuncu büyük krizine, reel sosyalizmin çözümlüşünün de etkisiyle, çöküş yaşanmadan sürdürülebilir olma hali kazandırdı. Söz konusu dönemde küreselleşen kapitalizm, hegemonya sağlama ve devam ettirmenin öncelikli aracı olarak da ekonomi dışı faktörleri önceki dönemlerinden daha etkili kullanmaya başladı. Bunların ilki savaşlar. Doksanlı yıllardan günümüze kadar ki dönemi "savaşlar yılı" olarak tanımlayanlar bile var. Balkanlar'da, Afrika'da, Ön Asya'da, Orta ve Güney Amerika'da, Orta Doğu'da kısaca birkaç coğrafya dışında tüm dünyada, bölgesel savaşlar, "istikrarsızlığın istikrarını" sağlayarak ulusötesi sermayenin hegemonya kurmasının ya/ya da devam ettirmesinin olağanlaşan aracı haline getirildi. Hegemonya tesisinde savaşın yanı sıra ideolojik alandaki gelişmelerden de söz etmek gerekiyor. Çünkü, ideolojik alanın araçlarıyla kapitalizm görünmez kılınmaya çalışılıyor. Her düzlemde yalnızlık, güce/güçlüye itaat, korku ve korkudan korkma, tarihin unutturulması ile güncele mahkumiyet ve değişmezliğin kabulü bu alandaki başlıklardan ilk akla gelenler. Bu sayede, günümüzde, kapitalizme tabi olanlar arasında kapitalizmin varlığının farkında olanların payı 25-30 yıl öncesine göre oldukça azaldı.

Bununla birlikte, şu sıralarda işler pek de eskisi gibi gitmiyor görünüyor. 2000-2001 yıllarında çevre kapitalist ülkelerde ardı ardına yaşanan krizlerden sonra kapitalist ekonomide 2002'den 2007'nin son çeyreğine kadar devam eden büyüme, genişleme ivmesinde günümüzde en azından bir duraklama söz konusu. Birleşmiş Milletler'in 2007 yılında 3.7 olarak hesaplanan dünya genelinde üretimdeki büyüme hızının, 2008 yılında 1.6'ya kadar gerileyebileceği yönünde hesaplamaları olduğunu biliyoruz. Kısacası 2008 yılında, dünya ekonomisindeki gelişmeler üzerinden iki senaryodan söz edebiliriz; birisi kapitalistlerin "ekonomilerini" yönetmesi, diğeri "ekonomiyi" yönetmememiz-yönetememeleri olarak sayılabilir. Bu olasılıklardan herhangi birinin gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi pek çok faktöre birden bağlıdır. Herhangi biri için mutlakiyet tanımlamak, diyalektiğe aykırı olacaktır. O nedenle ortaya çıkacak sonuç her ne olursa olsun, kapitalizm karşıtlarına umutsuzluk da yüklememelidir. Bununla birlikte emek güçlerinin kapitalizm karşıtı faaliyetlerinin sonuç almaya, en azından önceki beş yıla göre, daha da yakın olduğu bilinmelidir. Bu nedenle, yaşamın bütün alanlarında, kapitalizmi teşhir etme çabasına ağırlık vermeliyiz.

Dünyada bunlar yaşanırken, Türkiye'deki genel ekonomik tablo da benzer çevre kapitalist ülkelerden temelde farklılık göstermiyor. Ülkedeki durum dışa bağımlı, kırılğan bir ekonomi, yoğun sıcak para girişi, kamu mülk ve işletmelerinin satışı -özelleştirme-, faiz dışı fazla (kamu harcamalarından tasarruf), bölüşümün alt sınıf ve katmanlar aleyhine daha da bozulması, orta sınıf olarak tanımlanan kesimin hemen hemen silinmesi başlıklarında özetlenebilir. Bu duruma, önceden haklar bağlamında kamusal kurum ve kurallar çerçevesinde uygulanan sosyal politikaların, tüketim malları üzerinden fitre, zekat biçiminde gerçekleştirilen ianeye dönüştürülmüş olmasını da eklememiz gerekir. Söz konusu uygulamanın, alanı/almak zorunda kalanı verene bağımlı kılmayı, özgürsüzleştirmeyi, onursuzlaştırmayı özetle kullaştırmayı hedeflediğini dikkatlerden uzak tutmamalıyız. Bunlarla birlikte kayıt dışı ekonomideki artış sürerken, 1997 yılında %6.8 olan işsizlik, 2007 sonu itibarıyla %11'e yaklaşıyor. Bu rakamların işsiz olup da iş aramaktan vazgeçenleri kapsamadığını belirtelim. Onlar da eklenince Şubat 2008 itibarıyla işsizlik, %20'ye ulaşmak üzere. Uzun zamandan beri bölgesel kalkınma, bölgesel teşvik uygulamalarının yerini illere göre kalkınma ve teşvikin aldığına, bölgesel ücret uygulamalarının meşrulaştırıldığına da günümüz sosyal politikaları kapsamında yer vermemiz gerekir. Bu güne kadar bölgelerarası eşitsizliklerden söz ederken, bundan böyle bazı bölgelerde "bazı illere" yapılan özel uygulamalar nedeniyle bölgesel düzeydeki eşitsizliklerin takibinde ve yorumunda karışıklıklar yaşayabileceğiz.

Ülke ekonomisindeki durum siyasete de yansımış durumda. Ocak ayı sonunda, YÖK'e atanan yeni başkanla başlayan türban tartışmaları laiklerle, islamcılar ve ittifakları liberaller arasında gerilime dönüştü. Dünyada benzerini bilmediğimiz, Anayasa'da kılık kıyafet tarifine kadar uzanan gelişmeler yaşandıkça da gerilim yükseliyor. İslamcılar ve liberaller AKP Hükümeti'nin tanımladığı biçimde üniversitelere kız öğrencilerin türbanla girip girmemesini bir özgürlük sorunu olarak değerlendiriyorlar. Kısaca türbanı destekleyenler "özgürlükçü", karşı olanlar da özgürlük ve haklara karşı olarak tanımlanıyor. İslamcılar anlamak kolay da çoğu eskiden solcu olduklarını bildiklerimize ne demeli? Oysa bir siyasi akımın hegemonya kurma sürecinde, ampirik bir nesnenin, özel bir konuma yükseltilerek, siyasi akımın taşıyıcısı olan fiziki simge haline getirilmesi dünya tarihinde yaygındır. Dünya tarihinden ve insanlığın bilgi birikiminden bahsetmeden kısa bir sorumuz var: "1 Mayıs 2007 tarihinde, İstanbul'da sosyalistler ve solcular hedef alınarak gerçekleştirilen AKP terörü"nü unuttular mı? Bu uygulamayı hangi başlık altında açıklayacaklar ya da AKP dışı saikler üzerinden mi açıklayacaklar?

Hemen hepimizin bildiği gibi, hak ve özgürlükler genel olarak günlük hayatın bütünü kapsayan alanlardan oluşur. Bunun için günlük yaşamın bileşenleri gibi kendi içinde öncelikler dizgesi taşımaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de yüksek öğretimdeki haklar ve özgürlükler sorunu iki karış beze ya da neyin, nerenin, nasıl kapatılacağı, kapatılmayacağı tartışmalarına indirgenmemelidir. Türkiye’de toplumun bütün kesimleri maddi olanaklarına paralel olarak artan oranda yüksek öğrenim hakkını elde edebilmektedir. İşçi, emekçi, köylü çocuklarının çok büyük kısmı üniversite kapısına bile gelemiyor. Yüksek öğretim hakkını elde edebilenlerden bazıları harç parası nedeniyle kayıt yaptıramamakta, yaptırabilenlerden bazıları para kazanabilmek için eğitimlerini aksatacak biçimde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Üniversitelerdeki gençlerimizin büyük çoğunluğu günde bir, en fazla iki öğün yemek yiyebilmekte, uygun olmayan barınma koşullarında yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Hem parası olmayıp hem de bu olumsuzluklara razı olmayanların çok büyük kısmı kaynağı “bilinmeyen” ağabey-abla evlerinde “karşılıksız” olarak barınmakta, beslenmekte ve harçları ödenmektedir. Özetle, Türkiye’de dar kapsamda bile olsa, üniversite kapısına gelebilmiş “şanslı” öğrencilerimizin öncelikli hak ve özgürlük sorunu eğitimin paralı olmasıdır. Bunun dışındaki öncelik safsatadan ibarettir. Üniversite öğrencilerimizin büyük çoğunluğunun mağduriyeti eğitimin, beslenmenin ve barınmanın parasız olmasıyla giderilebilir. Belirtmekte yarar var; bu tür gündem saptırmalar yeni değil. Din üzerinden siyaset bu ülkede her dönem alıcı buldu. AKP bu günlerde alevi yurttaşlarımızı da yedekleme hesapları içerisinde.

Ancak bunlara rağmen, emek gücünü satmak zorunda olanların (işçiler, işsizler, yoksullar, köylüler vb.) günlük hayatın bütün alanlarında, neoliberal politikalar çerçevesinde yaşamakta oldukları sorunlarla birlikte Türkiye’de Kürt Meselesi el yakmaya devam ediyor. Ateşin üzerine hala benzin dökülüyor. Alevler hepimizi birlikte yakıyor. Oysa ihtiyacımız Türklerin ve Kürtlerin kardeşçe yaşaması. Kürtler ve Türklerin birlikteliği, içeride kapitalizme karşı, dışarıda da özellikle Orta Doğu coğrafyasında ülkemize biçilen emperyalist roller için emperyalizme karşı her zamankinden daha da yaşamsal hale geldi.

Her ne kadar bize ait deseler de tıpkı önceki hükümetler gibi ulusötesi sermayenin örgütü, Dünya Bankası’nın sağlıktaki programının uygulayıcısı olan AKP Hükümeti, Türkiye’de “sağlık bilançosunu merkezileştirme” faaliyeti kapsamında bu günlerde de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası’na yeni düzenlemelerle, halkımız için akıllara ziyan uygulamalar ve hak kayıplarını daha da artırarak (halbuki üniversiteli kızlarımız için hak ve özgürlüklerin bayraktarları) son şeklini verirken, Hastane Birlikleri başlığındaki yasa hazırlıkları sonucunda da kamu hastanelerimizin geri dönüşümü çok daha zor olacak işletmeleştirme ve piyasa mekanizmalarına teslimiyetini, halkımızın mallarını sermayeye aktarmaya, kazanımlarını budamaya devam ediyor.

Görüldüğü gibi, AKP Hükümeti de hükümetin başı da özünde öncekilerin tümüyle aynısı. Dolayısıyla diğerleri gibi destecisi kapitalistlerin çıkarlarını önceliyor, yönetebilmek için de her yola başvuruyor. Yapmamız gereken AKP Hükümeti’ni kapitalistlerden ve kapitalizmden ayırmadan onların bir aracı, onun bir parçası olarak teşhir etmek, edebilmek. Teşhirlenirken birlikte alternatifini de üretmeyi, tanımlamayı unutmamalıyız.

Bu sayımızda arkadaşımız Osman Öztürk’ün editörlüğünü yaptığı “Çocuk ve Sağlık” dosyasını sizlere sunuyoruz. Kapitalizmde ister erişkin ister çocuk fark etmiyor. Paranın özne insanın nesneliği kapitalizmin doğasında var. Umudun, insanlığın en büyük zenginliklerinden bir tanesi. İnsan kalabilmek için umudu birlikte üretelim...